

นวนิยายข้ามภพข้ามชาติเรื่อง พรหมลิขิต ของรอมแพง : ความเชื่อเรื่อง
กรรมและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนา

Incarnation cross novel entitled “Phromlikhit” written by
Raumphaeng : Karma’s belief and Representing Strategies of
Buddhist Concepts

สุมาลี พลขุนทรัพย์¹

Sumalee Phonkhunsap¹

Received: November 27, 2020

Revised: December 23, 2020

Accepted: December 25, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาแนวคิดพุทธศาสนาและกลวิธีการนำเสนอเรื่องในนวนิยาย “พรหมลิขิต” ของรอมแพง ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายดังกล่าว มีดังนี้ 1) กรรม 2) กิเลส 3) ไตรลักษณ์ 4) วัฏฏะ 3 โดยปรากฏแนวคิดเรื่อง กรรมมากที่สุด สำหรับกลวิธีการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยาย แบ่งเป็น 2 กลวิธี 1. กลวิธีการนำเสนอเรื่อง ได้แก่ (1) กลวิธีสร้างตัวละคร คือ สร้างให้สมจริง เป็นตัวละครที่มีกิเลส และสร้างให้เหนือจริง เป็นตัวละครที่มีวิชาคาถาอาคม มีมนต์วิเศษที่สามารถพาข้ามกาลเวลาได้ (2) กลวิธีสร้างฉาก คือ สร้างฉากให้เหมือนจริง มีการสร้างฉากให้สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ ตลอดจนชนชั้นของคนในสมัยกรุงศรีอยุธยา และสร้างฉากให้มีลักษณะเหนือจริง โดยบรรยายถึงนรกสวรรค์ (3) กลวิธีการเล่าเรื่องย้อนอดีตแบบสลับไปมา เพื่อแสดงภูมิหลังและพฤติกรรมของตัวละครเอกในอดีตชาติที่ส่งผลต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน 2) กลวิธีการใช้ภาษา พบว่า ผู้แต่งเน้นการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบเพื่อทำให้เกิดภาพและจินตนาการ แนวคิดพุทธศาสนาใน

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (kookkik_kb@hotmail.com)

นวนิยายเรื่องนี้มีการนำเสนอผ่านการเล่าเรื่อง ตัวละครและฉากอย่างมีชั้นเชิงและ
น่าติดตาม นอกจากนี้บทสนทนาของตัวละครเอกและบทบรรยายยังสอดแทรก
ปริศนาธรรมไว้ตลอดทั้งเรื่องซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

คำสำคัญ : นวนิยายอิงประวัติศาสตร์, นวนิยายข้ามภพข้ามชาติ, แนวคิดพุทธ
ศาสนา, กลวิธีการนำเสนอเรื่อง

ABSTRACT

This article aims to study the buddhist concepts and literary techniques in the fiction entitled Phromlikhit written by Raumphaeng. The results reveal that there are four buddhist concepts appearing within the fiction as follow; 1.Karma 2.Passion 3.Trinity 4. Triple circle. Karma is frequently found most divided into 2 techniques. 1. Literary technique; 1) Character building enhances realistic, full of passion, and exaggerating character, for instance magical character capabled of returning back times. 2) Scene building constructs realistic scene relating to history as well as social classes in Kungsriayudhdhaya pe-riod and set exaggerating scene about hell and heaven. 3) Flashback describes background and behavior of leading character in the past resulting to the present circumstance. 2. Language strategies found that the author specifically uses figurative language as a tool in order to get imagery. The buddhist concepts in this novel are represented not only appealing narration, characters, and scenes but dhamma puzzles are also inserted throughout story within conversation and descriptive script benefiting to reader.

Keywords: Historocal fiction, Incarnation cross novel, Buddhist concept, Literary techniques

บทนำ

พรหมลิขิตเป็นภาคต่อของบุพเพสันนิวาสนวนิยายชื่อดังของรอมแพงนวนิยายเรื่อง บุพเพสันนิวาสมีการนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ที่สร้างปรากฏการณ์ในประเทศไทยช่วง พ.ศ. 2561 ละครเรื่องนี้ประสบความสำเร็จสูงสุดและส่งผลในวงกว้างระดับชาติ ทุกคนมุ่งให้ความสนใจถือเป็นวรรณกรรมที่มีอิทธิพลด้านเศรษฐกิจและสังคม สำหรับนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิตมีเนื้อหาเน้นเรื่องของกรรมซึ่งตัวละครเอก “พุดตาน” ได้ชื่อว่าหญิงสาวที่มาจากนรก ความน่าสนใจจึงเกิดขึ้นเพราะตัวละครเอกฝ่ายหญิงมีกรรมเก่าจากอดีตชาติและได้พบกับพรหมลิขิตในชาติปัจจุบัน รอมแพง (2562) ผู้แต่งกล่าวถึงนวนิยายเรื่องนี้ว่า “จากนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาสที่มีการบอกเล่าเกี่ยวกับการเมืองมีความดราม่าผสมคอมเมดี้และโรแมนติก เมื่อมาเป็นนวนิยายเรื่องพรหมลิขิตที่ข้าพเจ้าไม่ต้องการเดินตามรอยเดิมทั้งหมดของบุพเพสันนิวาส แนวการเขียนจึงกลายเป็นรักโรแมนติก คอมเมดี้แบบบ้าน ๆ เน้นบอกเล่าเรื่องกรรมและเรื่องความรักเป็นหลัก” นอกจากนี้เนื้อเรื่องจะเน้นการนำเสนอเรื่องกรรมแล้ว พรหมลิขิตยังแฝงแนวคิดพุทธศาสนาเรื่องอื่น ๆ ไว้ตลอดทั้งเรื่อง แสดงให้เห็นถึงความผูกพันกับความเชื่อเรื่องบุญบาปและการกระทำของมนุษย์ที่ย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตไม่ว่าชาติภพใด

รอมแพงเป็นนักเขียนคนหนึ่งที่มีความโดดเด่นด้านกลวิธีการนำเสนอเรื่องและวิธีการใช้ภาษาที่มีอัตลักษณ์ สามารถใช้ภาษาเป็นอุปกรณ์ในการสร้างอรรถรส บอกเล่าและสรุปย่อเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายผ่านการใช้ถ้อยคำที่เลือกสรรอย่างมีลีลา ในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต รอมแพงใช้กลวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจและบรรยายถ่ายทอดอย่างมีเสน่ห์ โดยใช้ความหมายแฝงผ่านชื่อตัวละครเอก “พุดตาน” ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาตอนหนึ่งของเรื่องที่ว่า

“ดอกพุดตานนี้ประหลาดนัก ทั้งวันสามารถเปลี่ยนสีได้สามคราว แปลกประหลาดเหมือนดังออเจ้า”

“คุณพี่ไม่รู้อะไร นี่เป็นปริศนาธรรมเชียวนะเจ้าคะ การเปลี่ยนสีของดอกพุดตานก็เหมือนการบอกว่าทุกสิ่งในโลกนี้ย่อมมีการเปลี่ยนแปลง และเป็นการบอกว่าชีวิตก็เป็นแบบนี้ มีเกิดขึ้นมา มีตั้งอยู่ แล้วก็มีดับไป” (รวมแพง, 2562)

จากบทสนทนาของตัวละครดังกล่าวทำให้ทราบถึงจุดมุ่งหมายของผู้แต่งว่า ต้องการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาผ่านนวนิยายภาคต่อ และยังคงไว้ซึ่งการนำเสนอภาพชีวิตผู้คนในสมัยอยุธยา รวมถึงนำเสนอเรื่องราวความรัก และความผูกพันของตัวละครที่ภักซึ้งรักใคร่มีอาจแคล้วคลาดเพราะพระมหาลิขิตทำให้หวนคืนกลับมาพบกัน

แนวคิดพุทธศาสนาแฝงอยู่ในนวนิยายไทยหลายเรื่องสาเหตุมาจากการที่คนในสังคมไทยมีความเชื่อถือศรัทธาในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต นักเขียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้นำสิ่งที่ตนพบเห็นและอยู่ใกล้ตัวเช่นเรื่องของพุทธศาสนานำเสนอสอดแทรกผ่านวรรณกรรม เทวัญกานต์ มุ่งป่นกลาง (2545) ศึกษาเรื่อง กามนิต : กลวิธี การนำเสนอแนวคิดทางพุทธศาสนา ผลการศึกษาปรากฏแนวคิดที่เด่นชัด ได้แก่ แนวคิดเรื่อง ความเป็นอนิจจังของชีวิต สังสารวัฏ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ปฏิจสงมฺพบาท อริยสัจ และนิพพาน เพ็ญพิมล พุ่มประเสน (2550) ศึกษาเรื่อง พุทธธรรม ในนวนิยายของ สุทัสสา อ่อนค้อม ปรากฏ 15 หลักธรรม เช่น หลักไตรลักษณ์ ปฏิจสงมฺพบาท กรรม เป็นต้น ส่วนกนกวรรณ คงชนชุมพร (2554) ศึกษาแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายของแก้วแก้ว ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายของแก้วแก้วมีลักษณะโดดเด่นในการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนา และมีการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาผ่านบทสนทนา การสร้างตัวละคร ฉาก การเล่าเรื่องย้อนอดีต และชื่อเรื่องงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งมีความมุ่งหมายให้ผู้อ่านได้รับรู้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สะท้อนผ่านนวนิยาย

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต ของ รอมแพง ซึ่งจะทำให้เข้าใจแนวคิดพุทธศาสนาและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่องพรหมลิขิต สะท้อนให้เห็นทัศนคติด้านพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง กรรม ตลอดจนศิลปะในการประพันธ์ของผู้แต่งที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างน่าติดตาม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต ของรอมแพง 2) เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต ของรอมแพง

ขอบเขตของการศึกษา จากนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต แต่งโดย รอมแพง (นามปากกา) ตีพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2562

นิยามศัพท์เฉพาะ คือ 1) แนวคิดพุทธศาสนา หมายถึง หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ผู้เขียนนำเสนอในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต 2) กลวิธีการนำเสนอ หมายถึง วิธีการที่ผู้แต่งใช้ถ่ายทอดเนื้อหาและนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต ได้แก่ กลวิธีการสร้างตัวละคร กลวิธีการสร้างฉาก กลวิธีการเล่าเรื่องแบบย้อนอดีตและกลวิธีการใช้ภาษา

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา คือ การศึกษานวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต ครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวคิดสำคัญที่ปรากฏในเรื่อง โดยแนวคิดพุทธศาสนาเป็นแนวคิดที่เด่นชัด ผู้แต่งนำเสนอผ่านโครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา และมีความสัมพันธ์กันทุกองค์ประกอบ โดยผู้วิจัยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เนื้อหา ตลอดจนใช้แนวคิดเรื่องกลวิธีการนำเสนอซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องและแนวคิดของผู้แต่ง

วิธีดำเนินการศึกษา คือ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายของรอมแพง 2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพุทธศาสนา 3) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการนำเสนอ 4) วิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต ของ

รวมแพง 5) เสนอผลงานการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

เนื้อหา

ผลการศึกษานำเสนอผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ 1. แนวคิดพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต ของรวมแพง 2. กลวิธีการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต ของรวมแพง ดังนี้

1. แนวคิดพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิตของรวมแพง

ผลการศึกษาแนวคิดพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิตของรวมแพง พบว่า มีแนวคิดพุทธศาสนาที่ผู้แต่งนำเสนอผ่านเนื้อเรื่อง ได้แก่ 1.1 กรรม 1.2 กิเลส 1.3 ไตรลักษณ์ 1.4 วัฏฏะ 3 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 กรรม หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความตั้งใจหรือจงใจทำ ตีก็ตาม ขี้ก็ตาม (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, 2546) ซึ่งนวนิยายเรื่องนี้ปรากฏแนวคิดเรื่องกรรมทั้งอุกฤษฏกรรม หมายถึง การกระทำที่ไม่ดีหรือกรรมชั่ว และกุศลกรรม หมายถึงการกระทำที่ดีหรือกรรมดี ดังเช่น

ตัวอย่าง

“จักว่าเป็นเวรกรรมมีจริงดังที่พวกนั้นด่าว่ามา นอกจากข้าจักลำบาก อีผาด อีแจ่ม พวกมันก็หาชีวิตที่ดีไม่ ถึงจักมีลำบากเยี่ยงข้าแต่ก็มีได้สบาย คำสาปแช่งที่แม่หญิงการะเกดว่าไว้ทำให้พวกเราวิบัติหายนเป็นจริง ทรัพย์สินที่ได้มอล้วนละลายหายไปทั้งยังสร้างความเดือดร้อนจนแทบตัวตันเช่นนี้” (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่าง “นางกลอย” ซึ่งเป็นญาติของแม่หญิงการะเกดกล่าวถึงเรื่องคำสาปแช่งที่แม่หญิงการะเกดได้เคยกล่าวไว้เมื่อครั้งที่อาศัยอยู่ด้วยกันที่เมืองพิษณุโลก เนื่องจากนางกลอยและครอบครัวเคยทำไม่ดีกับแม่หญิงการะเกด ดังนั้นนางกลอยจึงเชื่อในเรื่องเวรกรรมว่าสิ่งที่ตนทำไว้อยากกลับมาทำให้ชีวิตของตน

และครอบครัวตกต่ำและยากจน และเชื่อว่าความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับตนมาจาก
คำสาปแช่งของแม่หญิงการะเกด

ตัวอย่าง

“ช่างหนักหนานัก อทิตยาลูกพ่อ หวังว่าเจ้าจักชดใช้เศษกรรมนี้ให้ผ่าน
ไปได้ เพลานี้แล้วมิมีผู้ใดช่วยเจ้าได้นอกจากตัวของเจ้าเอง ขอจงอย่าได้สร้างเวร
สร้างกรรมเพิ่มอีกเลย” (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่าง ตัวละครเอก “พุดตาน” ในอดีตชาติเกิดเป็น “พระนาง
อทิตยา” ซึ่งเคยก่อกรรมหนักใส่ร้าย “พระนางจันทราวดี” และสร้างความเดือดร้อน
ทำให้ผู้คนล้มตายอย่างเจ็บปวดทรมาน ดังนั้น “พุดตาน” จึงต้องชดใช้กุศลกรรม
ในหลายภพชาติ

ตัวอย่าง

“ข้าเลือกกลับไปอยู่สมัยอยุธยาเจ้าค่ะ”

“กลับไปอยุธยาก็ไฉ่ว่าจักสบาย เจ้ากรรมนายเวรของเจ้ายังรอกอยตาม
ข้าเต็มอยู่ทุกเมื่อ”

“ไม่เป็นไรหรอกเจ้าค่ะ ข้าทำเขาทุกข์ทรมานปานนั้นไม่ว่าจะเวรกรรม
ไหน ๆ ข้าก็ยินดีรับ เพื่อชดใช้ให้พวกเขาเจ้าค่ะ” (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่าง “พุดตาน” มีโอกาสเลือกที่จะกลับสู่ยุคปัจจุบันและกลับไป
สู่ยุคอยุธยา และตัวละครนี้ก็เลือกที่จะกลับไปชดใช้เวรกรรมในอดีต โดยกลับไปสู่
ยุคอยุธยา แสดงให้เห็นว่าตัวละครมีความเชื่อเรื่องเวรกรรม การกระทำที่ประกอบ
ด้วยเจตนา ซึ่งตนเคยทำกรรมชั่วเอาไว้กับผู้คนในอดีต จึงเลือกที่จะชดใช้กรรมเก่า
ให้หมดสิ้น

ตัวอย่าง

“ให้ข้าจับคัมภีร์ฤกษ์ยามกาลี” ดวงตาควมมีแววอึ้งงันเมื่อได้ยินเสียงร้องขอ

“ไม่! หากออเจ้าจับ ออเจ้าจับก็อาจจักหายไป”

“แต่ถ้าข้าไม่จับข้าก็อาจจะตาย ให้ข้าจับก่อนที่ข้าจะร้อนจนทนไม่ไหว”

ทำให้ทูลทูลรายทูลมานรวิญญาณที่เสวยกรรมหนัก ทำให้ขุนพิพัฒน์ราชสินธุ์
น้ำตาคลอ (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างตัวละคร “พุดตาน” ในชาติที่แล้วมีการกระทำที่เป็นอกุศล
กรรมทั้งทางกายกรรมคือ การสั่งให้ทำร้ายผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย มโนกรรม คือ
การพูดเท็จและหยาบคาย และมโนกรรม คือ การคิดมุ่งร้าย โกรธแค้น ทำลาย
และไม่เชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ ดังนั้นในชาติปัจจุบัน “พุดตาน” จึงต้องมาชดใช้
เวรกรรมที่เคยทำได้

ตัวอย่าง

พอผ่านพ้นถอนจากสมาธิพระเรื่องฤทธิ์ก็ให้แม่เมตตาส่งให้เจ้ากรรม
นายเวร พร้อมทั้งกล่าวอนุญาตให้เธอมาหาที่กุฎได้ทุกวันเกิดเพื่อให้พรและเจริญ
ภาวนา ทั้งยังบอกกล่าวให้นั่งสมาธิอุทิศส่วนกุศลแก่เจ้ากรรมนายเวรให้บ่อยที่สุด
อีกด้วย (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าการรักษาศีล การแผ่เมตตา นั่งสมาธิ และการปฏิบัติ
ธรรมเป็นกุศลกรรม เป็นการทำความดีที่ช่วยให้เจ้ากรรมนายเวรหรือผู้ที่เคย
ทำกรรมร่วมกันมาได้รับสิ่งที่ดี เป็นการผ่อนหนักให้เป็นเบา ช่วยให้การกรรมไม่ดีที่
เคยทำมาได้หมดสิ้นเลิกแล้วต่อกัน

ตัวอย่าง

“ชาตินั้นก็คือชาตินั้น ชาตินี้ก็คือชาตินี้ จงแยกแยะตนให้เป็นเพียงผู้เกิด
มรดกขณะกาลอยู่เหนือกาลเวลา แต่ไม่เหนือกรรม ผู้ใดทำสิ่งใดไว้ย่อมได้รับผล
ที่สาสมกัน ในเมื่อรู้ว่าเคยกระทำผิดแล้วสำนึกในผิดนั้น ก็จงกระทำตัวเสียใหม่อย่า
ให้อารมณ์มาอยู่เหนือเหตุผล เหนือความรู้สึกนึกคิดที่ตั้งาม บัดนี้เพราะพระเรื่อง
ฤทธิ์ผู้นั้นต้องการช่วยเหลือนางอันเป็นที่รักของเขา แลด้วยผลบุญที่เกศสุรางค์
มอบให้วิญญาณของเจ้า เจ้าจึงหลุดพ้นจากแดนนรกจนได้เกิดใหม่ในร่างของแม่
หนูพุดตานที่หมดบุญไปเมื่อสิบกว่าปีที่แล้ว ในกาลที่เจ้าจากมาพระนางอหิตยา
...แม่หญิงการะเกด” (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างตัวละคร “พระสุริยะราชา” ให้ข้อคิดเรื่องกฎแห่งกรรม การทำดีได้ดีและทำชั่วได้ชั่ว หากใครก่อกรรมใดไว้อย่อมได้รับผลแห่งกรรมนั้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการที่ “พระเรื่องฤทธิ์” และ “เกศสุรางค์” ได้แม่เมตตา บำเพ็ญบุญ และทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ดวงวิญญาณของ “พุดตาน” ในอดีตชาติซึ่งก็คือ “แม่หญิงการะเกด” ที่เคยก่อกรรมไว้นั้นจนตนภพนั้นได้ไปเกิดใหม่ จะเห็นว่ากุศลกรรมหรือการกระทำที่เป็นกุศล จิตที่เป็นกุศล ปฏิบัติตนในทางที่ดีงามนอกจากจะส่งผลดีต่อผู้ปฏิบัติแล้วยังแผ่ไปถึงเจ้ากรรมนายเวรและดวงวิญญาณที่ผูกพันรักใคร่กันด้วย

ตัวอย่าง

“ดี สมแล้วที่เป็นลูกพ่อ จงจดจำเอาไว้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเพียงมายาอย่าได้ยึดติดจนเกินไป หากวันใดเจ้าปฏิบัติถึงพร้อมด้วยสติปัญญา เจ้าก็จะรู้ว่าทุกอย่างเป็นเพียงเรื่องสมมติหาмиแก่นสารใดไม่ พ่อช่วยเจ้าได้เท่านี้ ต่อจากนี้ไปเมื่อบ่วงกรรมเก่าคลายลง ก็ขึ้นอยู่กับเจ้าแล้วว่าจักเลือกกระทำการตนอย่างไร เลือกไปสู่ทางสว่างหรือทางอันมืดมน ไม่มีผู้ใดลิขิตชีวิตเจ้าได้นอกจากการเลือกที่จะกระทำของเจ้าเอง เมื่อยังไม่หลุดพ้นทุกความเกลียดชังทุกความรักย่อมได้รับตอบแทนเมื่อถึงเวลา จงจำเอาไว้หนา ลูกพ่อ” (รอมแพง, 2562)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้แต่งมุ่งนำเสนอประเด็นของกรรมหรือการกระทำของบุคคล ซึ่งการปฏิบัติหรือไม่ดีนั้นผู้ที่กำหนดได้คือตัวเราเองว่าจะเลิกทำอะไรใดอย่างไรก็ตามแม้พระพุทธศาสนาจะมีความเชื่อเรื่องกรรมเก่าแต่ก็สอนว่าไม่ควรจะยึดติดจนเป็นทุกข์ เนื่องจากทุกสิ่งเป็นเพียงภาพมายาที่เกิดขึ้นได้ก็เสื่อมสลายไปได้เช่นกัน

1.2 กิเลส หมายถึง สิ่งที่ทำให้ใจเศร้าหมอง ความชั่วแฝงอยู่ในความรู้สึกนึกคิด ทำให้จิตใจขุ่นมัวไม่บริสุทธิ์ ได้แก่ โลภะ เป็นสภาพที่ติดข้อง ผูกพัน ยินดีพอใจ โทสะ เป็นสภาพที่ประทุษร้าย ขุ่นเคือง ไม่พอใจ โกรธ และโมหะ เป็นความหลง ความมืดบอด ความไม่รู้ลักษณะของสภาพธรรม (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับ

ประมวลศัพท์, 2546)

ตัวอย่าง

“แม่มะลิอย่าได้คิดสั้น แน่นอนว่าเมื่อคนที่เรารักแลผูกพันต้องพลัดพรากกันไปโดยมิได้เตรียมใจ ย่อมมีความโศกเศร้าเกิดขึ้น ข้าเองก็รักพ่อยอร์ชตั้งลูกในไส้ แต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย ล้วนเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องพบเจอ มิมีผู้ใดในโลกนี้เลี่ยงพ้น ในความเชื่อของข้าทุกผู้ทุกคนที่ตายไปไม่ได้สูญหายไปไหน หากแต่รอวันที่จักมาพบเจอกันอีกในกาลข้างหน้า ในความเชื่อของศาสนาออบ้างก็เช่นกันมิใช่หรือ ผู้คนที่ออบ้างรักแลผูกพันมิได้สูญสลายไปไหน หากแต่รอวันที่จักได้เจอกันอีกครา” (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงกิเลสที่ทำให้เกิดความผูกพัน ตัวละคร “แม่มะลิ” สูญเสียลูกชายไปโดยที่ไม่ทันได้เตรียมใจ จึงเกิดความเศร้าโศกเสียใจจิตใจเศร้าหมองเพราะพลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รัก ซึ่ง “เกศสุรางค์” ได้ให้แนวคิดว่าพุทธศาสนารวมทั้งคริสต์ศาสนาต่างก็มีความเชื่อว่าไม่มีผู้ใดหนีพ้นความตาย ชีวิตย่อมมีการเวียนว่ายตายเกิดและอาจจะเกิดมาพบกันใหม่

ตัวอย่าง

ยึดติดไปก็เท่านั้น...การพลัดพรากจากสิ่งที่รักนั้นก็เป็นอย่างนี้...พุทธานึกถึงคำแปลของคำสวดที่เคยท่องสวดยามถือศีลอุโบสถเพื่อเตือนตัวเอง แต่แม่พยายามบอกตัวเองเข้าไปซ้ำมาอย่างไร ในใจของเธอก็อดรู้สึกเคืองคว้างว่างเปล่าไม่ได้เช่นกัน (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงกิเลสที่ทำให้เกิดความทุกข์ ผู้แต่งนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาที่สอนว่าอย่ายึดติด การพลัดพรากจากสิ่งที่รักนั้นก็เกิดทุกข์ เป็นธรรมดาที่ปุถุชนจะรู้สึกกับสิ่งที่มากระทบ โดยเฉพาะการสูญเสียคนที่เรารัก ตัวละคร “พุทธาน” นึกถึงพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อพยายามเตือนใจตนเองไม่ให้ทุกข์

ตัวอย่าง

“แม่กลืนจากนี้ต่อไปขอให้เลิกแล้วต่อกันเถอะ ข้าขอโทษ ข้าเองก็ผิดที่ไป ยั่วยุเพราะอดกลืนไม่ได้ หากข้าไม่ยั่วยุ แม่กลืนคงไม่คิดแก้แค้นด้วยการเล่นสกปรก อย่างนี้ ถือเสียว่าเป็นเวรกรรมของข้าที่ต้องเสียสิ่งของเพียงสิ่งเดียวที่เป็นตัวแทน ขอพ่อแม่ไป...” พุดตานพุดพลางน้ำตาที่อดกลืนไว้ก็หยาดลงมาอาบแก้ม นึก สะทกสะทอนในชะตากรรมของตัวเองที่อยู่แห่งใดก็ต้องพบเจอคนมาชิงชิงรังเกียจ (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงกิเลสของตัวละคร “พุดตาน” ที่มีโทษและแสดง อารมณ์ยั่วยุให้ “แม่กลืน” โกรธและคิดแก้แค้นตนจนกระทั่งขโมยสร้อยของตน ไปขาย นอกจากนี้ยังทำให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องชะตากรรมว่าการที่มีผู้กระทำให้ ติหรือโกรธเกลียดเรานั้นเพราะเราอาจเคยทำไม่ดีกับคนอื่นไว้จึงต้องมาชดใช้กรรม

1.3 ไตรลักษณ์ หมายถึง สามัญลักษณะ แปลว่า ลักษณะทั่วไป หรือเสมอ เหมือนกันแก่สิ่งทั้งปวง ได้แก่ อนิจจตา ทุกขตา และอนัตตา (พระธรรมปิฎก, 2538)

ตัวอย่าง

“เกิด แก่ เจ็บ ตาย ล้วนเป็นเรื่องสามัญ การรู้ดวงชะตาล่วงหน้าจนต้อง ระแวงเสียทุกสิ่งอย่าง คิดถว้าว่า ยอร์ชของออเจ้าจักมีความสุข อีกทั้งหากเป็น พระราชดำริจักมีที่คนทีเลี้ยงงานของตนได้ การคงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีเป็นสิ่งสำคัญ ต่อให้ตายในหน้าที่สันทนาจึงน่าภูมิใจ กระทำทุกอย่างที่ต้องกระทำมิต้องละอาย แก่ใจตนว่ารักตัวกลัวตายจนหลีกเลี่ยงงานต่างหากเล่าจึงจักทำให้คนผู้หนึ่งใช้ชีวิต อย่างมีคุณค่า” (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นแนวคิดพุทธศาสนาเรื่อง ไตรลักษณ์ ซึ่งหมายถึง สามัญลักษณะ 3 อย่างที่มีอยู่ในตัวของสังขารทั้งปวง ได้แก่ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในเรื่องนี้แม่มะลิต้องสูญเสียลูกชายในการทำศึกสงครามเกศสุรางค์จึงให้ กำลังใจและชี้ให้เห็นแนวคิดพุทธศาสนาว่า เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นเรื่องที่ยากจะ หลีกหนีหนีพ้นได้ หากไปยึดมั่นถือมั่นจะเกิดความเศร้าหมอง จงรู้จักปล่อยวางและ

รู้เท่าทันความจริงของชีวิต

1.4 วัฏฏะ 3 หมายถึง กระบวนการของเหตุปัจจัยที่อาศัยการเกิดและสืบทอดกันไป การเวียนว่ายตายเกิด เป็นวงจรหมุนเวียนอยู่ตลอดไปตราบเท่าที่ยังมีเหตุปัจจัยเหลืออยู่ กิเลสเป็นเหตุให้เกิดกรรม เมื่อเกิดการกระทำเมื่อใด การกระทำนั้นก็จะก่อให้เกิดผลตามมา เป็นกิเลส กรรม วิบาก วนกันไปไม่มีวันสิ้นสุด (พระธรรมปิฎก, 2538)

ตัวอย่าง

“น้ำไม่เคยเล่าให้ฟังสินะ อันที่จริงน้ำเกิดมาในร่างของคนที่เคยแล้ว ร่างนี้เป็นร่างของการกระเจตน้องสาว ฝาแฝดของน้ำเอง มันเป็นเรื่องชาติภพเกิดแล้วตายอะไรทำนองนี้ ในชาติที่น้ำเป็นเกศสุรางค์น้ำก็มีน้องสาวฝาแฝดแต่เขาตายตั้งแต่แรกเกิด เราสองคนเป็นฝาแฝดกันหลายภพชาติแต่ด้วยเวรกรรมที่ทำร่วมกันมาก็เลยต้องมีคนหนึ่งคนใดตายไปก่อนทุกครั้ง” (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงแนวคิดพุทธศาสนาเรื่อง วัฏฏะ 3 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเวียนว่ายตายเกิดและกิเลสที่เป็นเหตุแห่งวิบากกรรม หมุนวนไปไม่มีสิ้นสุด ในเรื่องนี้การเกิดและเกศสุรางค์เป็นฝาแฝดกันหลายภพชาติเพราะเคยทำเวรกรรมร่วมกันมาและต้องมีเหตุให้คนหนึ่งคนใดตายไปก่อนทุกครั้ง ดังนั้นจึงไม่ได้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน

แนวคิดพุทธศาสนาที่ผู้แตงนำเสนอในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต ได้แก่แนวคิดเรื่อง กรรม กิเลส ไตรลักษณ์ และวัฏฏะ 3 ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันโดยแสดงให้เห็นความเชื่อเรื่องการกระทำ การเวียนว่ายตายเกิด และสอนว่าชีวิตคือความไม่แน่นอนจึงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น ซึ่งตัวละครเอกและตัวละครอื่น ๆ ในเรื่องล้วนได้รับผลที่เกิดจากการกระทำทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว

2. กลวิธีการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต ของรวมแพง

กลวิธีการนำเสนอเป็นองค์ประกอบย่อยในวรรณกรรม การพิจารณา

กลวิธีการนำเสนอ คือ การพิจารณาว่าผู้แต่งใช้วิธีใดบ้างในการที่จะประกอบวรรณกรรมชิ้นหนึ่งขึ้นมา กลวิธีย่อมขึ้นอยู่กับเนื้อหาของวรรณกรรมแต่ละชิ้น การพิจารณากลวิธีการนำเสนอจำเป็นต้องพิจารณาแยกเป็นส่วน ๆ แล้วจึงพิจารณาองค์รวมของงานประพันธ์ชิ้นนั้น กลวิธีการนำเสนอแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ กลวิธีการนำเสนอเรื่อง และกลวิธีการใช้ภาษา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้แต่งเลือกใช้สัญลักษณ์แฝงไว้ในชื่อตัวละคร “พุดตาน” ซึ่งเป็นชื่อของดอกไม้ เป็นไม้พุ่ม ใบและกิ่งก้านมีขนปกคลุม ใบรูปไข่ค่อนข้างกลม ขอบใบเป็นแฉกตื้น 3-5 แฉก โคนใบเป็นรูปหัวใจ ดอกมีทั้งดอกกลา และดอกซ้อน ดอกเริ่มบานเป็นสีขาวแล้วเปลี่ยนเป็นสีชมพู และชมพูเข้มภายในวันเดียวเพื่อแสดงปริศนาธรรมซึ่งมีความน่าสนใจและตลอดทั้งเรื่องพบว่า มีกลวิธีการนำเสนอเรื่องและกลวิธีการใช้ภาษาที่น่าติดตามอ่าน ดังนี้

2.1 กลวิธีการนำเสนอเรื่อง

กลวิธีการนำเสนอเรื่องในนวนิยายพรหมลิขิตพบว่า ผู้เล่าเรื่องรู้แจ้งเห็นจริงทุกอย่าง ผู้แต่งเล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวละคร สถานที่ และเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีอิสระเต็มที่ โดยที่ผู้แต่งทราบความคิดและความรู้สึกของ ตัวละครแล้วนำเอาเรื่องราวเหล่านั้นมาเล่าได้ตามที่ต้องการ โดยแบ่งเป็น กลวิธีการสร้างตัวละคร กลวิธีการสร้างฉาก และกลวิธีการเล่าเรื่องแบบย้อนอดีต ดังนี้

2.1.1 กลวิธีการสร้างตัวละคร

1) สร้างให้สมจริง (Realistic) ผู้ประพันธ์จะต้องสร้างตัวละครให้มีลักษณะเหมือนคนจริง ๆ มีอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์และสภาวะแวดล้อม เรียกได้ว่าเป็นตัวละครมีชีวิต ตัวละครที่เป็นคนจะดูสมจริงก็ต่อเมื่อแสดงธรรมชาติของปฏิกิริยา คือ ยังลุ่มหลงอยู่ในกิเลส

ตัวอย่าง

“ตบกันเลยไหมแม่กลิ่น ร่างกายของข้ากำลังต้องการการปะทะอยู่พอดี ตั้งแต่มาที่นี่ข้าก็แทบจะบ้าอยู่แล้ว ถ้าได้ระบายบ้างก็คงดี” พุดตานดัดมือตนจน

กระตุกเล่นท่าที่พร้อมชน (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นตัวละคร “พุดตาน” มีชีวิตจิตใจและการแสดงออกที่มีลักษณะเหมือนปुरुชนทั่วไปที่ยังมีกิเลส รู้สึกร่วมไปกับสิ่งที่มากระทบใจ มีรักและชิงตามวิถีของมนุษย์ เมื่อถูกกลั่นแกล้งรังแกก็อยากแก้แค้นและโต้ตอบ ผู้แต่งสร้างตัวละครให้สมจริงเพื่อให้เห็นว่ามนุษย์นั้นยังมีกิเลส

ตัวอย่าง

“ถึงกระนั้นก็เกิด ทับทิมเข่นนี้ก็มืออยู่จมไป เพียงแต่มิได้หุง มิได้ตัดเช่น เมื่อนั้นเท่านั้นเองราคาก็ไม่ก็เบียด” พุดตานทั้งฟังทั้งมองคู่ยายหลานเงียบ ๆ ใจก็บวทบทความไม่พอใจที่มีต่อแม่กลั่นเอาไว้เต็มอก ชนิดที่ว่านับคะแนนความเคืองแทบไม่ทัน (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความไม่พอใจ ความแค้นเคือง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับมนุษย์ทุกคน ผู้แต่งทำให้เห็นว่าแม้ตัวละครเอกก็มีด้านที่ดีและไม่ดี ไม่ได้นำเสนอเพียงจิตใจที่ดีงามของตัวละครเอกแต่เพียงอย่างเดียว การแสดงออกและพฤติกรรมของตัวละครนั้นเป็นไปตามเหตุการณ์แวดล้อมซึ่งมีความสมจริง เชื่อได้ว่าเป็นตัวละครที่มีจิตใจและความรู้สึกอย่างคนทั่วไปที่สามารถพบเห็นได้ในสังคม

2) สร้างแบบเหนือจริง (Surrealistic) วัตถุประสงคสำคัญในการสร้างตัวละครให้เหนือจริงก็เพื่อสร้างความตื่นตื้นให้แกผู้อ่าน ความเหนือจริงอาจปรากฏในกายภาพของตัวละคร เช่น นางเงือก หรือในพฤติกรรมของตัวละคร เช่น ขุนแผนมีวิद्याคมสารพัด สามารถปลุกผี สะเดาะไข่มุกญะ กำบังตัว เป็นต้น

ตัวอย่าง

“ข้ากับนางหลุดเป็นกายทิพย์ไปไหนที่หนึ่งแลมีชีปะขาวท่านหนึ่งมาให้นางเลือกว่าจักกลับไปยังยุคของนาง ถาจักอยู่ที่นี่ขอรับท่านชีปะขาวบอกว่าท่านเป็นผู้สร้างมนต์กฤษณะกาลี่ขึ้นมาเมื่อพันกว่าปีก่อน แลแม่พุดตานมีกรรมเกี่ยว

พันกับมนต์จึงข้ามกาลเวลามายังที่นี่ได้ขอรับ” (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างผู้แต่งได้สร้างตัวละครบางตัวให้เหนือจริงคือ “พระอาจารย์ซีปะขาว” ให้เป็นผู้ที่วิเศษ มีวิชาคาถาอาคม สามารถสร้างมนต์กฤษณะกาลีเพื่อลงโทษคนผิดและเป็นมนต์ที่ทำให้ข้ามภพชาติได้ นอกจากนี้ยังมีตัวละครที่เดินทางข้ามกาลเวลาและแปลงเป็นกายทิพย์ได้คือตัวละคร “ขุนพิพัฒน์ราชสินธุ์” และ “พุดตาน” ที่มองเห็นตนเองในอดีตชาติว่าเคยเป็นผู้ใดมาก่อน เนื่องจากนวนิยายนำเสนอแนวคิดเรื่องเวรกรรมจึงต้องสร้างตัวละครแบบเหนือจริงเพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ในเรื่องที่มีการประสพชะตากรรมและชดใช้กรรม

2.1.2 กลวิธีการสร้างฉาก

1) สร้างฉากให้เหมือนจริง การสร้างประเพณีผู้เขียนจำเป็นต้องมีความรู้ทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติอย่างพอเพียงเพื่อความสมจริง

ตัวอย่าง

กลิ่นสบของเหงื่อและควันไฟที่อบอวลอยู่ในห้องชวนให้รู้สึกคลื่นเหียนเหลือจะทน วงหน้าที่ค่อนข้างซีดของพุดตานทำให้ผู้พบเห็นเวทนา นางกุยจึงให้นางอ้นนางอิมบ่าวคนสนิทของนางมาช่วยพุง แล้วให้นางอึ้งลงไปดูส่ารับด้านล่าง พุดตานมองพื้นกระดานกระดากแตกต่างทว่าค่อนข้างลื่นเท้า เห็นร่องรอยแตกของกระดาน ทำให้รู้ว่ามิใช่ฝาसानขัดแตะรองอยู่ด้านล่าง แม้แต่ตั้งที่เธอเพิ่งผละมากี่सानด้วยไม้ไผ่ดูไม่ค่อยแข็งแรงนักมีกระโถนสีคล้ำวางอยู่ปลายตั้งเตี้ย ห้องนี้เป็นห้องเล็ก ๆ ที่หน้าต่างถูกปิดจนดูอุดอู้ชวนให้รู้สึกอึดอัด (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างตัวละครเอกนั้นหลุดมาจากสมัยปัจจุบัน ย้อนเวลาพาตนเองมาอยู่ในสมัยอยุธยาและอยู่ในฐานะของไพร่ เป็นชาวบ้านธรรมดาไร้ซึ่งยศศักดิ์ ดังนั้นสภาพบ้านเรือนตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่จึงไม่สะอาดและสะเทวสบายนัก โดยจะเห็นจากการบรรยายฉากบ้านของยายกุยที่พุดตานไปพักอาศัยอยู่ด้วย เป็นเรือนหลังเล็ก ๆ สร้างจากไม้ไผ่ พื้นเรือนเป็นไม้กระดานกระดากต่าง มีเครื่อง

เรือนเท่าที่จำเป็น แสดงให้เห็นสภาพที่พักอาศัยและวิถีชีวิตของไพร่และทาสในสมัยอยุธยา

2) สร้างฉากให้มีลักษณะเหนือจริง ฉากประเภทนี้มักพบในวรรณคดีไทยโบราณบางประเภท เช่น วรรณคดีทางพุทธศาสนา ฉากนรกสวรรค์

ตัวอย่าง

หญิงสาวนึ่งไปพร้อมกับประลึกถึงเหตุการณ์ที่ได้พบกับพ่อในอดีตชาติ สิ่งที่ไม่เคยมีเหตุผลก็ดูเหมือนจะมีเหตุผลขึ้นมา การที่เธอชอบกิน กินไม่บันยะบันยังน่าจะเกิดจากการอดอยากในยามที่ตนกรก การที่เธอมีกำแพงในใจเรื่องความรักก็คงเพราะการผิดหวังแล้วซ้ำเล่ามาหลายภพชาติในเรื่องรัก และผู้เกลียดชังเธอตั้งแต่แรกเห็นหน้าก็คงจะเป็นเจ้ากรรมนายเวรของเธอที่เธอต้องชดใช้ (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างผู้แต่งกำหนดให้ตัวละครเอกสามารถข้ามกาลเวลาไปยังอดีตชาติ ทำให้ได้รับรู้ว่าตนเองนั้นเคยตนกรกอยู่อย่างอดอยากและทรมานมาก่อนจนมาถึงปัจจุบันที่ตนเองเป็นคนที่ยากแค้นเพราะเคยอดอยากหิวโหยเมื่อครั้งที่อยู่ในนรกนั่นเอง นอกจากนี้ยังถูกเกลียดชังจากผู้ที่ได้พบในครั้งแรกเพราะเคยมีเวรกรรมต่อกันมาก่อน จะเห็นได้ว่าผู้แต่งกล่าวถึงฉากนรกเพราะต้องการเชื่อมโยงไปสู่แนวคิดพุทธศาสนาที่มีความเชื่อเรื่องผู้ที่ทำความชั่วจะต้องตนกรกและรับกรรมที่ตนก่อไว้ในชีวิตอยู่

ตัวอย่าง

“เอ...คุณพี่รู้ได้อย่างไรเจ้าคะ ว่าข้าต้องเลือก”

“ตอนที่ออเจ้าหลุดไปดินแดนระหว่างสวรรค์กับโลก ข้าเองก็หลุดไปด้วย จึงได้รับรู้ทุกอย่างที่ออเจ้ารู้”

(รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างผู้แต่งสร้างฉากให้มีลักษณะเหนือจริงด้วยการทำให้ตัวละครเอกหลุดเป็นกายทิพย์ไปพบกับดินแดนสวรรค์ ฉากประเภทนี้มักพบในวรรณกรรม

พระพุทธศาสนาที่พรรณนาถึงสวรรค์ และเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องและแนวคิดของเรื่องที่มีมุ่งแสดงถึงบุญและบาป ผลแห่งการทำความดีและการทำความชั่ว เป็นการใช้จินตนาการพาผู้อ่านพบกับดินแดนที่เหนือจริง

2.1.3 กลวิธีการเล่าเรื่องแบบย้อนอดีต

นวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต มีการเล่าเรื่องย้อนอดีต หมายถึง การถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตและประสบการณ์ในอดีตของตัวละคร เพื่อแสดงแนวคิดพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 วิธี คือ การเล่าเรื่องย้อนอดีตแบบย้อนต้น การเล่าเรื่องย้อนอดีตแบบสลับไปมา กุหลาบ มัลลิกะมาส (2543) อธิบายการเล่าเรื่องย้อนอดีตแบบย้อนต้นว่า เป็นการเปิดเรื่องจากตอนใดตอนหนึ่งของเรื่อง แต่มีวิธีการเล่าย้อนต้นสลับไปมากับเรื่องในปัจจุบัน ส่วนการเล่าเรื่องย้อนอดีตแบบสลับไปมานั้น เป็นการเล่าเหตุการณ์ที่เกิดต่างสถานที่ สลับกันไปมา เปิดเรื่องโดยเป็นชาติภพปัจจุบันมีการแทรกเรื่องราวในอดีต รอมแพงใช้วิธีการเล่าเรื่องย้อนอดีตสลับไปมาเพื่อแสดงให้เห็นแนวคิดเรื่องกรรม แสดงให้เห็นความเชื่อว่าเป็นการสร้างกรรมให้กลับมาพบกันใหม่ในชาติภพหน้า ดังนี้

ตัวอย่าง

เด็กหญิงตัวจ้อยมองเงาข้างทางพลางขมวดคิ้ว เงาพราเลือนยามพลบค่ำทำให้ร่างที่เธอมองเห็นไม่ชัดเจนนัก แต่ก็เป็นเช่นนี้มาสามครั้งสามครา เงาร่างนั้นแต่งกายแปลกตาเหมือนใส่แค่ผ้าพาดบ่าส่วนท่อนล่างก็คล้ายผ้าถุงผ้าซิ่นแต่ก็ดูประหลาดจนเธอต้องร้องบอกพ่อแม่ที่นั่งคู่กันอยู่ด้านหน้า (รอมแพง, 2562)

จากตัวอย่างเป็นการเปิดเรื่องโดยเป็นชาติภพปัจจุบัน เป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครเอก “พุดตาน” เป็นเด็กหญิงตัวน้อยกำลังพุดคุยกับพ่อและแม่อยู่ภายในรถยนต์ส่วนตัวขณะกำลังเดินทางไปทำบุญที่วัด ระหว่างทางเด็กหญิงวัยแปดขวบมองเห็นเงาพราเลือนของหญิงสาวในชุดไทยโบราณ ซึ่งเป็นวิญญานของการเกิดจากนั้นมีการดำเนินเรื่องในตอนต่อมามีว่าทั้งพ่อและแม่ของเด็กหญิงประสบ

อุบัติเหตุทางรถยนต์ในคำคั่นนั้นส่วนเด็กสาวรอดชีวิตและอยู่ในความดูแลของญาติ

ตัวอย่าง

วันประสูติพระโอรสฝาแฝดพระนางอหิตยาสลบไสลไม่ได้สติ มีเพียงนางกำนัลทั้งสองที่อุ้มห่อผ้าพลางร้องไห้ร้องไห้ปรึกษากัน พุดตานและขุนพิพัฒนราชสินธุ์จึงได้ว่า ทารกน้อยทั้งคู่ไม่มีชีวิตแล้วตั้งแต่แรกประสูติ สุดท้ายเมื่อได้ยินพระนางจันทราวดีมาร้องเรียกขอยลพระพักตร์พระโอรสที่เพิ่งเกิดใหม่ นางกำนัลทั้งสองจึงคิดแผนขึ้นมาได้เพื่อหลีกเลี่ยงพระอาญา ทั้งยังเพื่อให้พระนางจันทราวดีที่เคยทำให้เจ้านายตนทุกขใจต้องโทษ และแล้วกรรมก็บังเกิด เมื่อสองนางกำนัลแสวงสร้างไว้วิญญาณของทารกทั้งสองพร้อมกัน แล้วรีบปล่อยมือจนร่างทารกทั้งสองหล่นกระแทกพื้นจากนั้นจึงโวยวายว่าพระนางจันทราวดีฆ่าพระโอรสทั้งคู่ (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างเป็นการแทรกเรื่องราวในอดีตเพื่อแสดงให้เห็นแนวคิดเรื่องกรรมของตัวละครเอก “พุดตาน” ว่าในอดีตชาติเคยเกิดเป็น “พระนางอหิตยา” และเคยก่อกรรมไว้กับ “พระนางจันทราวดี” ผู้แต่งใช้วิธีการเล่าเรื่องย้อนอดีตแบบสลับไปมา เพื่อโยงสู่เหตุแห่งกรรมและเหตุที่นำไปสู่วิบากกรรมของตัวละครชาติภพปัจจุบัน

ผลการศึกษากลวิธีการนำเสนอเรื่องพบว่า กลวิธีการสร้างตัวละครประกอบด้วย การสร้างตัวละครแบบสมจริงและการสร้างตัวละครแบบเหนือจริง โดยตัวละครที่มีลักษณะนิสัยคล้ายคนจริงในสังคมทำให้ผู้อ่านเชื่อและสามารถนำมาเชื่อมโยงกับพฤติกรรมของคนที่เราพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน และผู้อ่านจะเห็นภาพตัวละครผ่านการบรรยายและบทสนทนา กลวิธีการสร้างฉากพบทั้งสร้างฉากให้เหมือนจริงและสอดคล้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ส่วนการสร้างฉากให้มีลักษณะเหนือจริงนั้นผู้แต่งสร้างสรรค์ขึ้นมาและเป็นฉากที่ไม่สามารถเห็นได้โดยทั่วไป นอกจากนี้ยังใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบย้อนอดีตเนื่องจากผู้แต่งต้องการบอกเล่าภูมิหลังของตัวละครและยังเล่าย้อนเหตุการณ์ที่เชื่อมโยงกับนวนิยายเรื่อง

บุพเพสันนิวาส เนื่องจากตัวละครของทั้งสองเรื่องผูกพันกัน

2.2 กลวิธีการใช้ภาษา

นวนิยายเรื่อง พรหมลิขิตมีความดีเด่นด้านการบรรยาย ผู้แต่งใช้ภาษาที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร สื่อความได้อย่างชัดเจน ใช้ภาษาพรรณนาเหตุการณ์ในเรื่องอย่างสละสลวย และใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ ดังนี้

ตัวอย่าง

พุดตานรู้สึกราวได้ยินเสียงหลุดปริงของอะไรบางอย่างจากส่วนลึกของสมอง ภาพของการกระเด็นที่ค้านเคื่องว่าคนตายที่คั่งน้ำสวณยายกุยไม่ใช่จันทร์วาด ผุดขึ้นมา แววดาค้านเคื่องของวิญญานนางแดงและสุดท้ายคือรอยยิ้มของนางแดง ผุดขึ้นมาในสมองราวตัวอย่างภาพยนตร์ที่กำลังถูกฉาย (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นกลวิธีการใช้ภาษาในการเปรียบเทียบให้เกิดภาพส่งผลให้ผู้อ่านมีความรู้สึกร่วมไปกับเหตุการณ์และอารมณ์ของตัวละคร มีการใช้โวหารภาพพจน์อุปมา ซึ่งวรุณี พลบูรณ์ (2550) กล่าวถึง การใช้ภาพพจน์ว่าเป็นกลวิธีการใช้ภาษา การเรียบเรียงถ้อยคำลักษณะต่าง ๆ เพื่อสื่อความหมาย สื่อความคิด สื่ออารมณ์ความรู้สึก เพื่อให้เกิดภาพในใจ ได้ความหมายที่ชัดเจน มีพลัง มีน้ำหนัก มีความเข้มข้น น่าสนใจ สามารถโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ภาพพจน์อุปมา (Simile) เป็นการนำสิ่ง 2 สิ่งมาเปรียบเทียบกับกัน เพื่อให้เห็นภาพหรือเพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น “แววดาค้านเคื่องของวิญญานนางแดงและสุดท้ายคือรอยยิ้มของนางแดงผุดขึ้นมาในสมองราวตัวอย่างภาพยนตร์ที่กำลังถูกฉาย” เป็นการใช้ภาษาบรรยายเหตุการณ์ในอดีตได้อย่างน่าสนใจชวนให้ผู้อ่านจินตนาการตามและสื่อสารอารมณ์ของตัวละครได้อย่างแจ่มชัด

ตัวอย่าง

“คอนสแตนตินหลานข้าลูกของยอร์ชกำลังจึกเข้าไปถวายตัวเป็นมหาดเล็กแก่ขุนหลวงวันพุ่มแล้ว ออเจ้าให้ลูกเรงมีหลานก็ตักจึกได้ถวายตัวเป็น

มหาดเล็กรุ่นเล็กเสียตั้งแต่แบเบาะ ภายภาคหน้าจักได้เป็นใหญ่เป็นโตสืบไป” นางตองก็มารักแล้วสรุป เมื่อเพลอไพล สติดวงตาที่มีแววโศกแฝงอยู่เล็กน้อยก็มองเหม่อไปยังด้านนอกซึ่งเป็นแนวพุ่มไม้ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา ที่ยังคงเปี่ยมไปด้วยชีวิตชีวาด้วยการสัญจรไปมาของผู้คน รวากับว่ากาลเวลาที่ผ่านไปไม่ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่แม่น้ำสายนี้เลยแม้แต่น้อย (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นกลวิธีการใช้ภาษาแบบพรรณนาโวหาร กล่าวถึงแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักที่ไหลผ่านใจกลางกรุงศรีอยุธยา “สติดวงตาที่มีแววโศกแฝงอยู่เล็กน้อยก็มองเหม่อไปยังด้านนอกซึ่งเป็นแนวพุ่มไม้ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา ที่ยังคงเปี่ยมไปด้วยชีวิตชีวาด้วยการสัญจรไปมาของผู้คน รวากับว่ากาลเวลาที่ผ่านไปไม่ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่แม่น้ำสายนี้เลยแม้แต่น้อย” เป็นการพรรณนาความรู้สึกของ “แม่มะลิ” หญิงผู้ผ่านความสูญเสียและยังคงเศร้าโศกแม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานเพียงใดและกล่าวถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันกับแม่น้ำเจ้าพระยาของผู้คนในสมัยอยุธยาซึ่งเวลาเปลี่ยนแปลงไปแต่สายน้ำแห่งนี้ยังคงมีชีวิตชีวาเสมอ

ตัวอย่าง

“ทุกผู้ทุกคนล้วนมีทั้งดีและไม่ดีอยู่ในตัวตน แม้แต่ตัวออเจ้าก็มีข้อตำหนิมากมาย ทั้งบ้าคลั่งใจร้อน ชอบในสิ่งสวยงาม เจ้าเล่ห์แสนงอน เรื่องกินเห็นจกหนักหนากว่าสิ่งใด งานบ้านมิชอบกระทำหากแต่ชอบทำงานใช้แรง แลต่อไปข้าอาจพบเจอข้อไม่ดีอีกมากมายดูจงดวงดาวบนท้องฟ้า แต่ความดีของออเจ้าแลสิ่งที่ข้ามองเห็นในตัวออเจ้าว่าดีงามกลับส่องแสงจัดจ้านดังดวงอาทิตย์ยามเที่ยงในเมื่อดวงอาทิตย์สว่างถึงเพียงนั้น ข้าจกมองเห็นดวงดาราที่ว่ามากนั้นได้อย่างไร มิใช่จำเพาะความดีดอกหนาที่จกผูกมัดใจผู้คนไว้ได้ หากแต่เป็นตัวตนแลทุกสิ่งอย่าง ที่ออเจ้ามีต่างหากเล่า” (รวมแพง, 2562)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงกลวิธีการใช้ภาษาในการเปรียบเทียบที่สะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละครเอกได้เป็นอย่างดี “ข้าอาจพบเจอข้อไม่ดีอีก

มากมายดุจดวงดาวบนท้องฟ้า แต่ความดีของอเจ้าแลสิ่งที่ข้ามองเห็นในตัวอเจ้าว่าดีงามกลับส่องแสงจัดจ้านดังดวงอาทิตย์ยามเที่ยง” ผู้แต่งใช้ภาพพจน์อุปมาปรากฏคำว่า “ดูจ” “ดั่ง” เพื่อเปรียบเทียบความไม่ดีและความดีกับดวงดาวและดวงอาทิตย์ของ “พุดตาน” ในมุมมองของ “ขุนพิพัฒนราชสินธุ์” ทำให้ผู้อ่านเห็นคล้อยตามและรับรู้ถึงความรักของพระเอกที่มีต่อนางเอกเป็นความรักที่รักเพราะตัวตนแม้จะพบข้อที่ไม่ดีบ้างแต่สามารถมองข้ามและเห็นเพียงด้านที่ดีงาม

ผลการศึกษาการกลวิธีการใช้ภาษาพบว่า ผู้แต่งนิยมใช้ถ้อยคำเพื่อเปรียบเทียบ โดยเฉพาะการใช้ภาพพจน์อุปมา ซึ่งคำที่เลือกสรรนั้นเชื่อมโยงกับธรรมชาติ เช่น ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ ดวงดาว ต้นไม้ แม่น้ำ สะท้อนว่าวรรณกรรมมีบ่อเกิดจากแรงกระตุ้นทางธรรมชาติ

บทสรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวคิดพุทธศาสนาและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต ของรอมแพงพบว่า แนวคิดพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยาย มีดังนี้ 1) กรรม 2) กิเลส 3) ไตรลักษณ์ 4) วัฏฏะ 3 สำหรับกลวิธีการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต ของรอมแพง แบ่งเป็น 2 กลวิธี

1. กลวิธีการนำเสนอเรื่อง ได้แก่ 1) กลวิธีการสร้างตัวละคร คือ สร้างให้สมจริงและสร้างให้เหนือจริง 2) กลวิธีการสร้างฉาก คือ สร้างฉากให้เหมือนจริงและสร้างฉากให้มีลักษณะเหนือจริง 3) กลวิธีการเล่าเรื่องแบบย้อนอดีต

2. กลวิธีการใช้ภาษา พบว่า ผู้แต่งเน้นการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบ เพื่อให้เกิดภาพและสร้างความรู้สึกร่วมกับเหตุการณ์ในเรื่องและชะตากรรมของตัวละคร

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นชั้นเชิงการประพันธ์ของรอมแพงที่สามารถนำเอาแนวคิดพุทธศาสนามาสอดแทรกไว้ในบทสนทนาตลอดจนการเล่าเรื่องได้

อย่างสมดุลและกลมกลืน แนวคิดที่นำเสนอล้วนแต่มีที่มาที่ไป มีเหตุผลสนับสนุนให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นในเนื้อเรื่อง เนื่องจากนวนิยายเรื่องนี้เป็นภาคต่อของนวนิยายบุพเพสันนิวาสที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องบุญกรรมและภพชาติ จึงปรากฏแนวคิดพุทธศาสนาหลายแนวคิด ได้แก่ กรรม กิเลส ไตรลักษณ์ และวัฏฏะ 3 เพราะแนวคิดดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการกระทำของมนุษย์ และยังเป็นพระธรรมคำสอนที่มุ่งแสดงถึงผลของการกระทำ ความไม่เที่ยง การเวียนว่ายตายเกิด ตลอดจนสอนให้ไม่ยึดมั่นถือมั่น นอกจากนี้ยังมีประเด็นเกี่ยวกับความรัก ความผูกพันของตัวละครที่แม้จะเกิดอีกที่ชาติก็ต้องกลับมาพบกัน ไม่ว่าจะเป็นเพราะบุญหรือกรรมที่เคยมีร่วมกันก็ตาม

ความเชื่อเรื่องกรรมเป็นแนวคิดที่ปรากฏเด่นชัดในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต จะพบว่าตลอดทั้งเรื่องตัวละครได้รับผลของกรรมหรือการกระทำของตน มีทั้งกรรมดี กรรมชั่ว กรรมทางกาย กรรมทางวาจา กรรมทางใจ และความหนักเบาของกรรม ผู้แต่งเน้นย้ำนำเสนอเรื่องของกรรมโดยสร้างตัวละครเอก คือ “พุตตาน” ผู้เคยก่อกรรมหนักในอดีตให้แล้งไร้ขาดแคลน มีชีวิตอยู่เพื่อชดใช้และรับผลจากการกระทำของตนเองแต่เพราะพรหมลิขิตจึงได้พบรักกับ “ขุนพิพัฒนราชสินธุ์” ผู้สมบูรณ์พร้อม แสดงให้เห็นว่าโครงเรื่องหลักของนวนิยายคือแนวคิดเรื่องกรรมผสมกับความรัก

ด้านกลวิธีการนำเสนอเรื่องพบว่า ผู้แต่งสร้างตัวละครเอกให้สมจริง พฤติกรรมการแสดงออกมีครบทุกอารมณ์ทั้ง รัก โลภ โกรธ หลง แสดงให้เห็นจิตด้านมืดในจิตใจของมนุษย์ และยังแสดงด้านที่ดีงามไปพร้อมกัน สำหรับตัวละครแบบเหนือจริงได้แก่ ตัวละครรองคือ พระอาจารย์สีปะขาว ซึ่งเป็นผู้แก้ปัญหาด้วยคาถาอาคม มีมนต์สะกดให้คนข้ามภพได้ เพราะความเหนือจริงดังกล่าวทำให้พระนางได้พบกับอดีตชาติของตนเองและนำมาซึ่งพรหมลิขิตที่ช่วยให้ได้ครองคู่กัน ส่วนกลวิธีการสร้างฉากมีทั้งการสร้างฉากให้เหมือนจริง โดยเป็นการสร้างฉากให้สอดคล้องกับประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของคนและชนชั้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา

รวมถึงมีการสร้างฉากให้มีลักษณะเหนือจริง เนื่องจากเนื้อเรื่องกล่าวถึงนรกสวรรค์ ตัวละครเอกก่อกรรมหนักจึงต้องได้รับความทุกข์ทรมานในดินแดนนรก ตัวละครที่ก่อกรรมดีจะได้ขึ้นสวรรค์ นอกจากนี้ยังใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบย้อนอดีตเพื่อเล่าเรื่องสลับกันไปมาระหว่างเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบันเพราะภูมิหลังของตัวละครเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่พาไปสู่เหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในเรื่อง พรหมลิขิต

ด้านกลวิธีการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต พบว่าผู้แต่งมีลีลาเฉพาะตัว ตีเด้งด้านการพรรณนาโวหาร ความเปรียบ การใช้ภาพพจน์อุปมา ผู้แต่งแฝงนัยยะทางธรรมผ่านชื่อตัวละครเอกเพื่อแสดงถึงความไม่เที่ยงของชีวิต สะท้อนผ่านสีของดอกพุดตานที่เปลี่ยนแปลงเฉดสีอ่อนเข้มภายในหนึ่งวัน นอกจากนี้ผู้แต่งยังใช้ภาษาสอดคล้องกับบริบททางประวัติศาสตร์ผ่านบทสนทนาของคนในอดีตและภาษาสมัยใหม่ ใช้คำสแลง คำเฉพาะกลุ่ม และแทรกบทสนทนาที่มีความน่าขันซึ่งเป็นลีลาภาษาของผู้แต่ง

นวนิยายที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านนั้นเกิดจากหลายองค์ประกอบ กลวิธีการนำเสนอเรื่อง กลวิธีการนำเสนอแนวคิดเป็นสิ่งที่สำคัญ การนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาซึ่งเป็นความเชื่อที่ผูกพันและฝังแน่นในหมู่ชาวพุทธของสังคมไทยผู้แต่งต้องมีศิลปะในการเล่าเรื่องโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือพาผู้อ่านให้คล้อยตาม และมีความรู้สึกร่วมไปกับเรื่องราวนั้น นวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต เป็นวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ช่วงการเปลี่ยนแผ่นดินกรุงศรีอยุธยา มีการทะลุมิติข้ามภพชาติ มีการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนา มุ่งเน้นบอกเล่าเรื่องกรรมและความรัก จึงเป็นนวนิยายภาคต่อที่ควรค่าแก่การอ่าน เนื่องจากมีความสมบูรณ์ทุกองค์ประกอบทั้งกลวิธีการนำเสนอแนวคิด กลวิธีการนำเสนอเรื่อง และกลวิธีการใช้ภาษา ทั้งยังเป็นเครื่องยืนยันว่าภาษามีอำนาจ เพราะแนวคิด คำคม สัญลักษณ์ที่ส่งผ่านตัวอักษรด้วยวิธีคิด จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ของผู้แต่งนั้นทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงและเข้าใจสาระแก่นงวนิยายได้อย่างแจ่มชัด และหากผู้ใดสามารถนำแนวคิดพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตได้ย่อมถือว่านวนิยาย

เรื่องนี้มีอิทธิพลต่อสังคมอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

นวนิยายเรื่อง พรหมลิขิต เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการข้ามเวลาจึงน่าสนใจศึกษาเชิงเปรียบเทียบว่านวนิยายเรื่องนี้มีกลวิธีการนำเสนอที่เหมือนและแตกต่างการนวนิยายข้ามภพข้ามชาติเรื่องอื่น ๆ หรือไม่ในประเด็นใด และเพราะเหตุใดนวนิยายที่มีแนวเรื่องดังกล่าวจึงได้รับความสนใจจากผู้อ่านมาอย่างยาวนานจนกระทั่งสมัยปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ คงชนุณหพร. (2554). *แนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายของแก้วแก้ว*.
(ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2543). *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- เทวัญกานต์ มุ่งปั่นกลาง. (2545). *กามนิต : กลวิธีการนำเสนอกับแนวคิดทาง
พุทธศาสนา*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย).
- พระธรรมปิฎกา. (2538). *พุทธธรรมฉบับขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____ (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่
11. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพ็ญพิมล ทুমประเสน. (2550). *พุทธธรรมในนวนิยายของ สุธัสสา อ่อนค้อม*.
(ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- รอมแพง. (2562). *พรหมลิขิต*. กรุงเทพฯ: แสบปี้ บานานา.
- วารุณี พลบูรณ์. (2550). “การใช้ภาษาภาพพจน์”, การใช้ภาษาไทย 2.
พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

